

”Staden”

text av Jacob Kimvall (2007)

Aleksandra Stratimirovic är en av initiativtagarna till Transnational Lightning Detectives - ett internationellt nätverk som samlats kring den namnkunnige japanske ljusdesignern Kaoru Mende. TLD grundades 1999 som en utveckling av det japanska Lightning Detectives och består av konstnärer, formgivare, arkitekter och andra förenade av ett gemensamt intresse för ljus.

I en bok som sammanfattar och presenterar en rad av Transnational Lightning Detectives olika projekt läser jag om deras noggranna och systematiska undersökningar av ljuset i storstäder som Istanbul, Las Vegas, Singapore och Buenos Aires. De använder ordet Nightscapes för att beskriva stadens nattliga ljusbild. ”There are two types of vantage points - the ground level and a height - from which to observe a nightscape. First, whatever the city, we search for an appropriate height overlooking the city [...] One comes to understand the structure or nature of a city by observing it from a height in the evening and can deduce the secret to various light-related matters.”¹

Aleksandra Stratimirovics verk Staden (från 2007) syns direkt från huvudentré till Länsrätten i Stockholm och består av 450 ljuspunkter uppbyggda av vardera sju lysdioder spridda över en drygt sex gånger sju meter väggyta. Ljusens styrka, färg och tempo styrs enligt ett noggrant utarbetat program som efter drygt tre veckor börjar om. Ibland sker förändringen knappt märkbart, ibland snabbare.

Verket erbjuder många öppningar men ger få tydliga ledtrådar, och resulterar i olika bilder beroende på vilken läsart man väljer att använda i mötet - om man väljer att se det som ett figurativt, abstrakt eller konkret verk.

¹”Transnational Lighting Detectives” utgiven av Kajima Publishing co (ISBN 4-306-04441-6 C3052)

Titeln Staden gör att mina första tankar går till en nattlig stad sedd högt ovanifrån, från ett flygplan eller en satellit. Myriader av ljus strukturerade som en karta över stadskärna, motorleder och förorter. Det går också att se likheter med de kontrollrum som finns i science-fictionfilmens dystopiska framtidsvisioner. Ljusen blir i båda dessa fall punkter på ett ytplan, och verket figurativt, eller alternativt abstrakt men med referenser till en yttre verklighet.

Stratimirovic har sagt att hon strävat efter att gestalta stadens melodi i en ljusberättelse. Detta inbjuder istället till en konkret läsning utan några egentliga kopplingar till synintryck från en yttre verklighet. Men det får mig också att tänka den stilistiska figur som går under namnet synestesi och där man väver samman olika sinnesintryck till ett gemensamt uttryck. Inom instrumental jazzmusik är skildringen av storstadens nattljus ett så vanligt motiv att knappast någon reflekterar över att det är en synestesi.

Precis som en musikalisk melodi har Staden också en utsträckning i tiden. Det tar totalt 150 timmar innan programmet börjar om. Omfattningen gör det i praktiken överskådligt på samma sätt som varje verklig storstad är överblickbar. Tillsammans med uttrycket stadens melodi leder detta min tanke till att verket kanske inte handlar om en specifik stad utan snarare om staden som generell idé. Ett verk där de skiftande bilderna berättar om staden som möten och rörelse, som både konstant förändring och cyklisk upprepning.

Staden är så placerad att i praktiken varenda besökare kommer att passera det och i sin skissbeskrivning skriver Stratimirovic att Staden lever sitt liv utan att kräva betraktarens uppmärksamhet. Som jag förstår konstnären så gäller detta såväl konstverket som hennes syn på staden som idé. Verket syns men ska inte ta för mycket plats och inte tränga sig på någon, samtidigt som det för den som vill och tar sig tid alltid ska finnas något att nytt att upptäcka. På samma sätt omsluter staden den urbana människans liv. Den är ständigt närvarande och allt som oftast så självklar att vi knappt lägger

märke till den, samtidigt finns det alltid något att se och upptäcka - för den som vill.

Baby blue sky är ett omfattande platsspecifikt konstverk på Jakobsbergs pendeltågsstation utanför Stockholm. En central del av verket består av en rund halvtransparent glasskiva infogad i golvet av stationens övre våningsplan. Till det undre planet släpper glasskivan ner ett milt ljus och nerifrån blir de förbipasserande pendlarnas fotsteg försvinnande mönster över ytan. Det tar en bra stund innan jag inser att ljuset är en avgörande del även i detta konstverk, och att det liksom i Staden finns en rörelse där verket ständigt förändras med de passerande trafikanternas skuggor. Konstnären har också arbetat med flera monumentala verk bland annat med två olika ljusinstallationer på Stockholms Stadsmuseums fasad (1999 samt 2000-2001).